

Bestillingsnotat

«Klima og miljø»

Klima og miljøhensyn i plan- og anbudsprosesser

Alstahaug kommune

Februar 2021

Fra «Helhetlig risiko og vesentlighetsanalyse»

I helhetlig risiko og vesentlighetsanalyse (HRV) for Alstahaug kommune fra 2020 er risiko knyttet til klima- og miljøområdet omtalt slik:

«Landbruk- og miljøvernheten behandler saker etter jordloven, skogloven, konsesjonsloven, beiteloven, dyrehelsepersonelloven, naturmangfoldloven, friluftsløven, forpakkingsloven, miljøinformasjonsloven, forurensningsloven, motorferdselloven, odelsloven, viltloven, lakse- og innlandsfiske_loven og naturskadeloven mm.

Både internasjonalt og nasjonalt er det en erkjennelse av at vi har felles utfordringer knyttet til håndtering av klima og miljø (eksempelvis Parisavtalen). Både effekter av klimaendringene og omstillingen til lavutslippssamfunnet representerer risikoer for kommunene og lokalt næringsliv. Det er derfor viktig at klimarisiko tas inn i den kommunale planleggingen på alle tjenesteområder og nivåer. Høsten 2018 kom det nye statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning som skal legges til grunn ved kommunal planlegging og enkeltvedtak etter plan- og bygningsloven.

Konsekvenser av klimaendringene kan ligge langt fram i tid, men krever samtidig handling/tilpasning fra kommunens side allerede i dag. Etter revisors skjønn er det stor risiko for at kommunen ikke fullt ut tar inn over seg konsekvenser av klimaendringer i planleggingen. Basert på dette vurderer revisor risikoen på området til høy».

Om kommunalt klima- og miljøarbeid

Planarbeid

Høsten 2015 vedtok FNs medlemsland 17 mål for bærekraftig utvikling frem mot 2030.

Oversikt over FNs 17 bærekraftsmål

Et av de målene som omtaler klima- og miljøutfordringene i klartekst er mål nr. 13:

«Stoppe klimaendringene: Handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem.»

Ett av delmålene er at Norge skal *«Innarbeide tiltak mot klimaendringer i politikk, strategier og planlegging på nasjonalt nivå»*. I Norge handler arbeidet med bærekraftsmålene om hvordan målene konkretiseres og følges opp i tråd med regjeringens politikk¹.

---

¹ Meld. St. nr. 1 (2020-2021) Nasjonalbudsjettet 2021, hentet fra: [Meld. St. 1 \(2020–2021\) - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no)

De tre dimensjonen av bærekraftig utvikling, økonomi, sosiale forhold og klima- og miljø

Kommunal- og modernisering departementet har gjennom de «statlige planretningslinjene for klima- og energiplanleggingen og klimatilpasning» lagt føringer for det kommunale planarbeidet. Her påpekes det i formålet til retningslinjene at kommunene skal gjennom planlegging og øvrig myndighets- og virksomhetsutøvelse stimulere til, og bidra til reduksjon av klimagassutslipp, samt økt miljøvennlig energiomlegging. Planleggingen skal også bidra til at samfunnet forberedes på og tilpasses klimaendringene.

Plan- og bygningsloven er den loven som regulerer kommunens oppgaver og ansvar i tilknytning til planarbeidet. I § 10-1 i loven er det gitt at kommunestyret skal utarbeide og vedta en kommunal planstrategi minst en gang i løpet av valgperioden, hvor planstrategien blant annet skal drøfte miljøutfordringene.

Anskaffelser

Også i anskaffelsesregelverket er det satt fokus på miljø- og klimahensyn. I anskaffelsesloven § 5 er det sagt at:

«Statlige, fylkeskommunale og kommunale myndigheter og offentligrettslige organer skal innrette sin anskaffelsespraksis slik at den bidrar til å redusere skadelig miljøpåvirkning, og fremme klimavennlige løsninger der dette er relevant. Dette skal blant annet skje ved at oppdragsgiveren tar hensyn til livssyklus kostnader. Disse oppdragsgiverne skal også ha egnede rutiner for å fremme respekt for grunnleggende menneskerettigheter ved offentlige anskaffelser der det er en risiko for brudd på slike rettigheter.»

Dette medfører at kommunen må vurdere hvilke anskaffelser som utgjør en vesentlig miljøbelastning og identifisere i hvilke anskaffelser det er relevant å stille miljøkrav. Videre etablere rutiner for hvordan disse anskaffelsene skal følges opp².

I anskaffelsesforskriften § 7-9 er det også pekt på at kommunen skal minimere miljøbelastningen og fremme klimavennlige løsninger og kan stille miljøkrav og kriterier i alle trinn av prosessen der dette er relevant.

Miljødirektoratet har uttalt at kommunenes klima- og energiplan er ett av flere viktige strategiske dokumenter for å fremme hensyn til klima, energi og miljø i kommunens anskaffelsesvirksomhet. Det er derfor pekt på at planen bør brukes som et verktøy for forankring av klima- og miljøkrav i anskaffelser³.

Aktuelle temaområder / stikkord for klima- og miljøarbeidet

- Politisk forankring
- FNs bærekraftsmål
- Statlige føringer for klima og miljø
- Planstrategi
- Innbyggermedvirkning
- Planstyring – mål og resultatoppfølging
- Ivaretagelse av miljø- og klimahensyn i plan- og byggesaksbehandlingen
- Ivaretagelse av miljø- og klimahensyn i anbudsprosesser

---

² Prop 51 L (2015-2016) Lov om offentlige anskaffelser, se merknad til § 5.

³ Miljødirektoratets sin hjemmesider, hentet fra: [Innkjøp - Miljødirektoratet \(miljodirektoratet.no\)](http://Innkjøp - Miljødirektoratet (miljodirektoratet.no))

Eksempler på problemstillinger

Er den kommunale planleggingen i tråd med statlige føringer for klima- og miljø?

Tar kommunen klima- og miljøhensyn i sine anbudsprosesser?

Tar kommunen klima- og miljøhensyn i plansaker etter plan- og bygningsloven?